

Ειδικές πτηνοτροφικές εκτροφές: τα υπόλοιπα είδη πτηνών

Δρ Γεώργιος Κ. Συμεών, Ερευνητής Βαθμίδας Δ΄
Ινστιτούτο Επιστήμης Ζωικής Παραγωγής

Η πτηνοτροφία είναι ένας από τους πιο σημαντικούς κλάδους της ζωικής παραγωγής σε παγκόσμιο επίπεδο και είναι συνδεδεμένη άρρηκτα με την εκτροφή του κοτόπουλου (*Gallus gallus*). Πράγματι, το κοτόπουλο αποτελεί το πολυπληθέστερο είδος πτηνού το οποίο εκτρέφεται στην υδρόγειο για την παραγωγή κρέατος, αλλά όχι το μοναδικό, καθώς άλλα είδη που εκτρέφονται είναι η γαλοπούλα (*Meleagris gallopavo*), η πάπια (*Anas domesticus*), η χίνα (*Anser domesticus*), ο φασιανός (*Phasianus colchicus*), η φραγκόκοτα (*Numida meleagris*) και το ορτύκι (*Coturnix coturnix*). Σε αντίθεση όμως με το κοτόπουλο, το οποίο εκτρέφεται παντού στον κόσμο, η εκτροφή των υπολοίπων ειδών πτηνών φαίνεται ότι παρουσιάζει μία εντοπισμένη ανάπτυξη, κυρίως λόγω των διαφορετικών κατά τύπους διατροφικών συνθηκών των πληθυσμών. Έτσι, στις ανεπτυγμένες ηπείρους Ευρώπη και Αμερική, καταγράφονται σημαντικοί πληθυσμοί γαλοπούλας ενώ στην Ασία, ένα 7% περίπου των εκτρεφόμενων πτηνών αντιστοιχεί σε πάπιες (πίνακας 1).

Πίνακας 1: Κατανομή του παγκόσμιου πληθυσμού εκτρεφόμενων πτηνών ανά είδος και ήπειρο για το έτος 2018 (πηγή: FAOSTAT)

	Κοτόπουλο (%)	Πάπια (%)	Χίνα και φραγκόκοτα (%)	Γαλοπούλα (%)	Σύνολο κεφαλών (*1000)
Αφρική	96,1	1,1	1,3	1,4	1.958.062
Ευρώπη	91,6	3,3	0,8	4,3	2.467.794
Ασία	91,1	6,6	2,1	0,1	14.956.636
Ωκεανία	97,8	1,2	0,1	1,0	139.847
Αμερική	94,4	0,4	0,0	5,2	6.141.986

Η πτηνοτροφία στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα η πτηνοτροφία είναι αποκλειστικά συνδεδεμένη με την εκτροφή του κοτόπουλου, καθώς σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για το έτος 2017, στη χώρα μας εκτρέφονται συνολικά 37,5 εκατομμύρια κεφαλές πτηνών (εξαιρουμένων των κρεοπαγωγών ορνιθίων) και το 99,2 % αυτών αφορά ωοπαραγωγικές όρνιθες. Σε σχέση με τα υπόλοιπα είδη πτηνών καταγράφονται 257 χιλιάδες γαλοπούλες (ποσοστό 0,7% του συνόλου), 25 χιλιάδες πάπιες και 20 χιλιάδες χίνες (πίνακας 2). Οι εκτροφές της γαλοπούλας εντοπίζονται κυρίως στις περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας, Ηπείρου και Θεσσαλίας ενώ περίπου το ένα τρίτο των εκτροφών πάπιας και χίνας στην περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος (πίνακας 2).

Η απουσία σημαντικής παραγωγής άλλων ειδών πτηνών στην Ελλάδα οφείλεται κυρίως στη μειωμένη διείσδυσή τους στις διατροφικές συνθήκες του πληθυσμού. Με την εξαίρεση της γαλοπούλας, η οποία προορίζεται κυρίως για την παραγωγή αλλαντικών και καταναλώνεται σημαντικά ως αυτούσιο κρέας τα Χριστούγεννα, τα υπόλοιπα είδη πτηνών καταναλώνονται σε πολύ περιορισμένες ποσότητες και κυρίως σε τοπικό επίπεδο στην ελληνική επαρχία. Επομένως, είναι μάλλον απίθανο ο τομέας αυτός της κτηνοτροφίας να αναπτυχθεί στο μέλλον με μοχλό την ευρεία κατανάλωση των παραγόμενων προϊόντων.

Είναι γεγονός όμως, ότι τα τελευταία χρόνια διαμορφώνεται και στη χώρα μας ένα καταναλωτικό κοινό το οποίο επιζητά την πρόσβαση σε ειδικά κτηνοτροφικά προϊόντα (προϊόντα gourmet), είτε ως τμήμα της καθημερινής του διατροφής είτε κατά την επίσκεψή του σε ειδικά εστιατόρια. Η τάση αυτή καταγράφεται σε μεγαλύτερο βαθμό στο εξωτερικό και θα μπορούσε να δώσει μία νέα ώθηση στην εκτροφή των άλλων ειδών πτηνών, πολύ περισσότερο εάν πραγματοποιηθεί μία σύνδεση με ειδικές εκτροφές, όπως η βιολογική, η ελευθέρως βοσκής κ.ά. Κατά συνέπεια, η εκτροφή των άλλων ειδών πτηνών θα μπορούσε να αναπτυχθεί

με έντονο εξαγωγικό χαρακτήρα, στοχεύοντας κυρίως σε αγορές gourmet προϊόντων και καταναλωτές υψηλού εισοδήματος.

Πίνακας 2: Κεφαλές πτηνών στην Ελλάδα για το έτος 2017 και κατανομή αυτών ανά διοικητική περιφέρεια, εξαιρουμένων των κρεοπαραγωγών ορνιθίων (πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

	Όρνιθες	Χήνες	Πάπιες	Γαλοπούλες
Αν. Μακεδονία & Θράκη	1.075.264	2.316	3.030	5.894
Κεντρική Μακεδονία	7.534.524	181	609	41.268
Δυτική Μακεδονία	231.717	2.163	1.538	590
Ηπείρος	14.070.241	932	615	86.336
Θεσσαλία	1.221.818	3.209	2.863	92.247
Στερεά Ελλάδα	6.024.653	620	477	861
Ιόνια Νησιά	67.849	684	1.365	4.111
Δυτική Ελλάδα	1.087.334	6.728	8.122	7.431
Πελοπόννησος	1.402.470	237	278	4.134
Αττική	3.126.172	30	355	2.370
Βόρειο Αιγαίο	179.995	375	770	2.138
Νότιο Αιγαίο	309.634	728	1.869	2.863
Κρήτη	930.649	2.479	3.216	6.768
Σύνολο χώρας	37.262.320	20.682	25.107	257.011

Εκτροφή γαλοπούλας

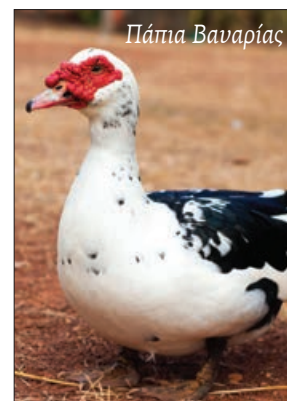
Η παραγωγή κρέατος γαλοπούλας στηρίζεται αποκλειστικά στην εκτροφή υβριδίων υψηλής παραγωγικότητας. Υπό ιδανικές συνθήκες, με ένα ισορροπημένο σιτηρέσιο, ένα σύγχρονο υβρίδιο λευκής γαλοπούλας μπορεί να φτάσει σε βάρος 6 κιλών στην ηλικία των 10 εβδομάδων, με συντελεστή μετατρεψιμότητας της τροφής περίπου στο 1,6-1,8.

Ως σύστημα εκτροφής επιλέγεται τις περισσότερες φορές η μονοεκτροφή (all in, all out) ενώ εναλλακτικά εφαρμόζονται και συστήματα ανάπτυξης-πάχυνσης, όπου η ανάπτυξη και η πάχυνση πραγματοποιούνται σε διαφορετικές μονάδες εκτροφής, με στόχο την αξιοποίηση υψηλών πυκνοτήτων εκτροφής κατά το στάδιο της ανάπτυξης. Γενικά, οι πυκνότητες εκτροφής που συνιστώνται στα συστήματα μονοεκτροφής είναι μεταξύ 4,9 και 5,5 πτηνών ανά τετραγωνικό μέτρο.

Εκτροφή πάπιες

Στις εκτροφές της πάπιες χρησιμοποιούνται καθαρές φυλές, γεγονός που επιτρέπει στον εκτροφέα να διατηρεί ο ίδιος πατρογονικά σμήνη και να παράγει το δικό του γενετικό υλικό. Οι κυριότερες φυλές πάπιες που εκτρέφονται είναι η πρασινοκέφαλη (Rouen), η πάπια Πεκίνου και η πάπια Βαυαρίας, με τα χαρακτηριστικά λειριά. Από τις τρεις αυτές φυλές η πρασινοκέφαλη προτιμάται λιγότερο καθώς αργεί να αναπτυχθεί και έχει σκουρόχρωμο κρέας. Η πάπια Πεκίνου είναι η πλέον εκτρεφόμενη φυλή πάπιες ενώ η πάπια Βαυαρίας αποκτά το μεγαλύτερο σωματικό βάρος από τις άλλες δύο.

Πάπια Βαυαρίας

Η εκτροφή των νεοσσών διαρκεί συνολικά 8 εβδομάδες, με το τελικό σωματικό βάρος να ανέρχεται σε περίπου 2,5-2,8 κιλά. Για τις πάπιες Βαυαρίας το χρονικό διάστημα είναι λίγο μεγαλύτερο (11-14 εβδομάδες), όπως και το εμπορεύσιμο σωματικό βάρος (2,5-3,5 κιλά). Ο συντελεστής εκμετάλλευσης της τροφής κυμαίνεται μεταξύ 2,5-3 ανάλογα με τον χρόνο εκτροφής και τη διατροφή που εφαρμόζεται.

Εκτροφή χήνας

Όπως και στην περίπτωση της πάπιες, στην εκτροφή της χήνας χρησιμοποιούνται καθαρές φυλές. Οι κυριότερες φυλές χήνας που εκτρέφονται προέρχονται από τη Γαλλία, τη Γερμανία και την Κίνα. Οι γαλλικές και γερμανικές φυλές είναι πιο βαρύτερες (9 kg τα θηλυκά, 12 kg τα αρσενικά) από τις κινέζικες (5,5 kg τα θηλυκά, 6 kg τα αρσενικά).

Αμερικάνικη χήνα

Η συνολική διάρκεια εκτροφής της χήνας ανέρχεται σε 8-9 εβδομάδες για την επίτευξη σωματικού βάρους περί τα 4 κιλά ενώ οι βαρύτερες φυλές αποκτούν σωματικό βάρος της τάξης των 6 κιλών σε ηλικία 12-14 εβδομάδων. Οι χήνες έχουν την ικανότητα να καταναλώνουν μεγάλες ποσότητες βοσκής και το γεγονός αυτό επιτρέπει την εκτροφή τους σε συνθήκες ελεύθερας βοσκής και τη συμπληρωματική χορήγηση συμπυκνωμένων ζωοτροφών.

Ο συντελεστής εκμετάλλευσης της τροφής ανέρχεται περίπου στο 4 για μία εντατική εκτροφή 12 εβδομάδων ενώ μειώνεται περίπου στο 3,15 για το ίδιο χρονικό διάστημα σε συνθήκες εκτατικής εκτροφής (ελεύθερας βοσκής). Σε γενικές γραμμές όμως, το εκτατικό σύστημα εκτροφής απαιτεί περισσότερο χρόνο για την επίτευξη του εμπορεύσιμου βάρους ενώ παράγει σφάγια με μικρότερη μυϊκή κάλυψη.

Εκτροφή ορτυκιού

Τα ορτύκια είναι ανθεκτικά πτηνά, τα οποία μπορούν με μικρό

κόστος να διατηρηθούν σε κλωβούς. Προσεγγίζουν το ώριμο σωματικό βάρος στην ηλικία των 6 εβδομάδων, το οποίο είναι 100-140 g για τα αρσενικά και 120-160 g για τα θηλυκά. Η κατανάλωση τροφής των ενήλικων ορτυκιών κυμαίνεται μεταξύ 14-18 g ανά ημέρα. Τα θηλυκά ξεκινούν την ωοπαραγωγή σε ηλικία 50 ημερών και γεννούν περίπου 200 αυγά το χρόνο. Ο χρόνος ζωής των ορτυκιών είναι 2-2,5 χρόνια.

Εκτροφή φασιανού

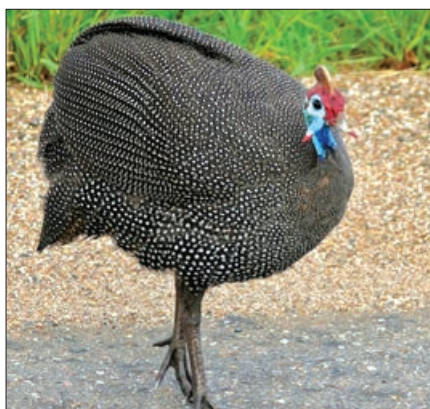

Υπάρχουν αρκετές φυλές φασιανού ανά τον κόσμο. Η πιο κατάλληλη φυλή για εκτροφή είναι ο επονομαζόμενος κυνηγετικός φασιανός, ο οποίος αναγνωρίζεται από τον χαρακτηριστικό λευκό δακτύλιο στο λαιμό. Η εκτροφή του φασιανού διαρκεί 16 περίπου εβδομάδες και το εμπορεύσιμο μέγεθος είναι 1,2 κιλά για τα αρσενικά και 0,9 κιλά για τα θηλυκά. Ένας φασιανός από τη γέννηση έως τη σφαγή σε ηλικία 16 εβδομάδων καταναλώνει περίπου 5 κιλά τροφής. Ο συντελεστής εκμετάλλευσης της τροφής ανέρχεται κατά συνέπεια σε 4,5 περίπου για το εμπορεύσιμο βάρος των 1,25 κιλών.

Εκτροφή φραγκόκοτας

Η φραγκόκοτα κατάγεται από την Αφρική. Η εκτροφή της είναι μικρής έκτασης αλλά αυξάνεται σημαντικά, κυρίως στο εξωτερικό. Η φραγκόκοτα είναι ένα ζωηρό, ανθεκτικό πτηνό, το οποίο δύσκολα προσβάλλεται από ασθένειες.

Το κρέας των νεαρών ατόμων είναι τρυφερό και ομοιάζει πολύ με το κρέας των άγριων πτηνών. Η μέση διάρκεια εκτροφής τους είναι 14-16 εβδομάδες, όταν αποκτούν ένα σωματικό βάρος της τάξεως του 1 κιλού.

Οι φραγκόκοτες είναι εξαιρετικοί θηρευτές. Κατά συνέπεια, οι διατροφικές ανάγκες τους καλύπτονται σε μεγάλο βαθμό από τη βόσκηση και απαιτούν μόνο συμπληρωματική χορήγηση συμπυκνωμένων ζωοτροφών.

Διατροφική αξία κρέατος εκτρεφόμενων πτηνών

Στον πίνακα 3 παρουσιάζεται η διατροφική αξία του κρέατος των εκτρεφόμενων πτηνών. Η περιεκτικότητα του κρέατος των πτηνών σε πρωτεΐνη ανέρχεται περίπου σε 20% ενώ η περιεκτι-

κότητα σε λίπος του καθαρού μύος του στήθους σε 3%. Εάν συμπεριληφθεί και το δέρμα, η περιεκτικότητα σε λίπος ανέρχεται περίπου σε 6-7%. Το λίπος των πτηνών περιέχει σημαντικές ποσότητες μονο-ακόρεστων λιπαρών οξέων (MUFA, 33-44%) και μικρότερες αλλά εξίσου σημαντικές ποσότητες πολυ-ακόρεστων λιπαρών οξέων (PUFA, 16-31%).

Αναφορικά με την περιεκτικότητα σε ανόργανα στοιχεία, το κρέας των εκτρεφόμενων πτηνών περιέχει σημαντικές ποσότητες φωσφόρου και μαγνησίου ενώ το κρέας της χήνας, της πάπιας και του ορτυκιού είναι ιδιαίτερα πλούσιο σε σίδηρο. Όσον αφορά στις βιταμίνες, στο κρέας των πτηνών εμπεριέχονται σημαντικές ποσότητες βιταμίνης Β6, βιταμίνης Β12 και βιταμίνης Α.

Πίνακας 3: Διατροφική αξία κρέατος εκτρεφόμενων πτηνών (ανά 100 g κρέατος*)

	Κοτό-πouλο	Γαλο-πού-λα	Χήνα	Πά-πια	Φα-σια-νός	Ορ-τύκι	Φρα-γκό-κοτα
Υγρασία (g)	76	74	68	74	72	72	74
Πρωτεΐνη (g)	21	17	23	18	24	23	21
Λίπος (g)	3	2	7	6	3	3	2
Ασβέστιο (mg)	5,0	8,0	13,0	11,0	3,0	10,0	11,0
Σίδηρος (mg)	0,4	1,4	2,6	2,4	0,8	2,3	0,8
Μαγνήσιο (mg)	26,0	21,0	24,0	19,0	21,0	28,0	24,0
Φώσφορος (mg)	210	162	312	203	200	228	169
Βιταμίνη Β6 (mg)	0,7	0,1	0,6	0,3	0,7	0,5	0,5
Βιταμίνη Β12 (μg)	0,2	0,1	0,5	0,4	0,8	0,5	0,4
Βιταμίνη Α (IU)	30	33	40	79	44	37	41
SFA** (%)	32,8	29,2	50,4	50,3	40,9	35,1	33,5
MUFA (%)	44,1	43,4	33,4	33,4	38,7	33,9	35,6
PUFA (%)	23,1	27,4	16,2	16,3	20,4	31,0	30,9
Χοληστερόλη (mg)	64	43	84	77	58	58	63

*Για το κοτόπουλο, τη γαλοπούλα, τον φασιανό και το ορτύκι οι τιμές αναφέρονται στο στήθος. Για τα υπόλοιπα πτηνά οι τιμές αναφέρονται στο σύνολο του σφαγίου (Πηγή: USDA).

**SFA= saturated fatty acids=κορεσμένα λιπαρά οξέα

Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι: είναι γεγονός πως τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μία κάμψη στην κερδοφορία των περισσότερων συμβατικών κτηνοτροφικών δραστηριοτήτων, κυρίως λόγω της συμπίεσης των διεθνών τιμών πώλησης και της αύξησης των τιμών των ζωοτροφών. Αντίθετα, η παγκοσμιοποίηση των αγορών δημιουργεί καινούριες ευκαιρίες για ειδικά κτηνοτροφικά προϊόντα, όταν αυτά συνοδεύονται από τις απαραίτητες πιστοποιήσεις ποιότητας. Το γενικότερο αυτό πλαίσιο θα μπορούσε να ευνοήσει την εκτροφή των υπόλοιπων ειδών πτηνών, δημιουργώντας ένα κλάδο με έντονη εξωστρέφεια, προς όφελος του παραγωγού, αλλά και της εθνικής οικονομίας γενικότερα.

Πληροφορίες: Ινστιτούτο Επιστήμης Ζωικής Παραγωγής, Παραλίμνη Γιαννιτσών, 58 100, Πέλλα, τηλ.: 23820 31700 (εσ.113) e-mail: symeon@rias.gr